

סעיף יט / יש בזה שאלה ואיך אמרינן אין דבר שבערוה פחות משנים ואם קידש אשה בלא עדים אין הקדושין תופסין כלל אפילו אם אמת שקידשה ולא מפני שאין נאמנים א"כ א"א שזינתה ואין בזה עדים רק הבעל ראה שזינתה נאמר ג"כ דלא נאסרה עליו כיון שאין כאן עדים והרי פשיטא דנאסרה עליו והתשובה ע"ז דבקדושין מעשה הקדושין אוסרתה והתורה גזרה שאין קדושין בלא עדים משא"כ בזנות הזנות אוסרתה ולא העדים וא"צ עדים רק משום נאמנות וממילא כשראה בעצמו נאסרה עליו [עיי' תוס' כתובות ט'. ד"ה ומי]:

סעיף כב / ואין חילוק בין אומר העד שנתקדשה לפניו לבד או שאומר שנתקדשה לפני שנים והוא לבד ראה והאחרים אומרים שלא ראו ודווקא כשהוא אינו מכחישים לאמר שראו אבל כשאומר שהוא ועוד אחד הוזמנו לעדים וראו שניהם הקדושין והשני מכחישו אם השני מכחיש עיקר הדבר אוקי חד לגבי חד ואוקמוה בחזקת פנויה ותנשא לכתחלה כמ"ש בסי' מ"ז ואם מודה בעיקר הדבר אלא שאומר שהקדושין לא עלו כהוגן כגון שזה אומר שהיה קרוב לו וזה אומר קרוב לה לא תנשא לכתחלה דאיתרע חזקת פנויה שלה כמ"ש בסי' ל' ואם נשאת לא תצא ויש מחמירים גם אם השני מכחיש עיקר הדבר אם היא אינה מכחשת ואומרת שיכול להיות שהיה קרוב לה [ב"ש שם סק"ה] ואם היא אומרת שהיו קדושין בפני שנים אפילו אם השנים מכחישים אותה שויה אנפשה חתיכה דאיסורא וכן הוא אם אומר כן שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא לאסור בקרובותיה ואם היו שלשה אצל המעשה ואחד אומר נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה תנשא לכתחלה אם היא אינה מכחשת את השנים ואם עד אחד אומר בפני פלוני נתקדשה ואותו פלוני אינו כאן יש לחוש לדבריו ואם נשאת לא תצא דסוף סוף אין כאן אלא עד אחד [ב"ש ססק"ז] ואפילו לרבינו הרמ"א שמחמיר אפילו בעד אחד לבדו מ"מ הרי מיקל במקום עיגון ודחק ואין לך עיגון ודחק יותר מזה כשנשאת דאם נצריכנה גט הרי תאסור על השני ואם אחד מעיד על הקדושין ואחד מעיד ששמע מפי אחר שראה שנתקדשה בפניו מצטרפין והיא מקודשת ודין תרי ותרי יתבאר בסי' מ"ז בס"ד:

סעיף לא / קידש בפני עדים אפילו לא אמר אתם עדי מקודשת דאין העדים צריכים להיות מזומנים כמ"ש בח"מ סי' ל"ט אלא כיון שראו את המעשה מעידים ע"ז ולפ"ז אפילו ייחד עדים יכולים אחרים שראו המעשה להעיד ומ"מ נכון לייחד עידי קדושין תחת החופה וכן נהגו בכמה קהלות קדושות ונכון הוא מאד מכמה טעמים האחת מפני שרוב העומדים שם טרודים במזמוטי חתן וכלה ואינם מביטים על עיקר הקדושין שיראו שני עדים כד"ת והשנית שע"פ הרוב העומדים סמוך להחתן והכלה הם קרובים ופסולים לעדות והכשירים לעדות עומדים מרחוק ומפני הדוחק אינם רואים הקדושין כלל ונמצא דהוי קדושין בלא עדים והשלישית דלכמה פוסקים כשקרובים עם רחוקים רואים איזה עדות נפסלים גם הרחוקים כדין נמצא אחד קרוב או פסול וכשמייחדים עדים אין הקרובים פוסלין אותם כמ"ש בח"מ סי' ל"ו ומהנכון שהחתן ייחד העדים אלא שמפני הבושה א"א להעמיס עליו כזאת ולכן נכון שהרב המסדר הקדושין ייחד העדים ונהגו לייחד את הש"ץ והשמש מפני שעומדים סמוך להחתן והכלה ואם אחד מהם קרוב ייחד אחר [והא דכריתות י"ב]: ובת"י שם נראה דמיירי לא בעדות ראייה אלא של שמיעת עניין ארוך ובה וודאי דבלא כיון להעיד לא יכוין יפה אחר זמן עיי' פ"ת סק"א]:

סעיף לב / כתב רבינו הרמ"א דצריכים העדים לראות הנתינה ממש לידה או לרשותה אבל אם לא ראו ממש הנתינה לידה אף על פי ששמעו שאמר התקדשי לי בחפץ פלוני ואח"כ יצא מתחת ידה אינן קדושין עד שיראו הנתינה ממש ואין הולכין בזה אחר אומדנות והוכחות עכ"ל ואין הכוונה מפני הספק דשמא לא בא החפץ מידו לידה אלא אפילו ברור הוא שבא מידו לידה אינן קדושין דכן מבתאר במקור הדין במעשה בשנים שהיו עומדים אחורי גדר אחד ושמעו שאמר ראובן ללאה התקדשי לי באתרוג ולא ראו הנתינה ממש ופסק הרשב"א [תש"פ] דאין כאן חשש קדושין ואפילו היא מודה שלקחה לשם קדושין דעדות ראייה וידיעה בעי ממש עכ"ל וצ"ל שראובן ולאה ידעו מהעדים דאל"כ גם בלא זה אין חשש קדושין כמ"ש בסעי' כ"ה וזהו ראייה למ"ש בסעי' ח' דגיטין

וקדושין לא דמי לדיני ממונות ואין הולכין בהם אחר אומדנא אפילו מוכחת מ"מ לאו כלום הוא וגם ראייה למ"ש בסעי' כ"ז דבגיטין וקדושין צריך להיות ידיעה וראיה וזה הוא ידיעה בלא ראייה ואי קשיא למה בקדושי ביאה סגי בעידי יחוד לבד הא זהו ידיעה בלאי ראייה אמנם וודאי דבקדושי ביאה מקרי זה גם ראייה דהא א"א לראות ממש וכשרואים שנתייחדו הוה כרואים שבא עליה אבל בכסף ושטר צריך ראייה ממש [וכ"כ הרשב"א בסי' אלף קצ"ג דבעיני ידיעה וראיה ע"ש] ודע דאין העדים צריכים להכיר את האשה מי היא אך אח"כ כשמכחשת את המקדש ואומרת לא אני הייתי נאמנת וע' באה"ט סק"ב ופשוט הוא :

סעיף מ / כתב הרמב"ם בפ"ד המקדש בפסולי עדות של תורה אינה מקודשת בפסולי עדות של דברי סופרים או בעדים שהן ספק פסולי תורה אם רצה לכנוס חוזר ומקדש בכשרים ואם לא רצה לכנוס צריכה גט ממנו מספק ואפילו כפרה האשה והכחישה את העדים ואמרה לא קדשתיני כופין אותה ליקח גט וכן דין כל קדושי ספק אם רצה לכנוס חוזר ומקדש וודאי ואם לא רצה לכנוס צריכה גט ממנו מספק עכ"ל וממילא אם עמד אחר וקידשה הרי היא מקודשת לשני מספק וצריכה גט משניהם אם אינם רוצים בה או שהראשון יגרשה והשני ישאנה אבל שהשני יגרשה והראשון ישאנה אסור אף על גב דמדינא שרי מ"מ גזרינן שלא יאמרו שהראשון גירשה ואחר קידשה אח"כ וגירשה ונשאת להראשון וכמ"ש בסי' ל"א ע"ש :

סעיף מג / וזה שכתב דבפסולי עדות של דברי סופרים הוה ספק כוונתו לפסולים דרבנן ולא לקרובי האם ואף שבפ"ג מעדות כתב דקרובי האם הם פסולים מד"ס אין כוונתו דרק מדרבנן פסולים דכבר הסכימו כל הראשונים דאין חילוק בין קרובי האב לקרובי האם אלא דדרך הרמב"ם לקרא כל דבר שאינו מפורש ממש בתורה לקרא ד"ס כלומר שהסופרים קבלו זה בקבלה עד למשה מסיני וכמי שקורא לקדושי כסף מד"ס ומ"מ יש מי שסובר דקרובי האם הם רק מדרבנן [ע"י ב"ש סקט"ז] וכן משמע מדברי רבינו הרמ"א בח"מ סי' ל"ג ע"ש :

סעיף נא / כתב רבינו הרמ"א דמקדש לפני פסולי עדות דאורייתא מכח רשתתן כגון לפני אנוסים או שארי רשעים י"א דחיישינן לקדושין דילמא חזרו בתשובה ויש מקילין עכ"ל וכתבו גדולי אחרונים דלא פליגי לדינא דוודאי ברשע שלא נראה בו סימני טהרה ואינו מתאמץ ביהדותו לא חיישינן שמא חזר בתשובה אבל אותם המתאמצים לצאת מתוך ההפכה ואח"כ חזר בתשובה הוכיח סופו על תחלתו שלבו היה תמיד לשמים ולכן חיישינן שמא הרהר תשובה בלבו [שם] ומעשה היה בפני רש"י ז"ל באנוס שקידש בפני אנוסים חביריו וחזרו בתשובה ואמר שצריכה גט דשמא הרהרו תשובה בלבם [ב"י בשם מהרי"ק] ועוד כתב דאלו האנוסים שהוצרכו להשתמד מכח יראה וא"א להם להמלט על נפשם ובצינעא מקיימים המצות הם כשירים לעדות עכ"ל ודע דכ"ז אינו עניין בזמנינו שמלכי האומות מלכי חסד וחלילה להם לכוף בהעברת דת ולכן מי שהוא רשע הוא רשע מעצמו ולא מאונס ואיך ניתוס שמא הרהר תשובה בלבו וזה שנתבאר אינו אלא בזמנים הקודמים כידוע מה שהציקו לישראל בהעברת דת ואף על גב דהמקדש ע"מ שאני צדיק אפילו הוא רשע גמור חוששין שמא הרהר תשובה כמ"ש בסי' ל"ח זהו מפני שאמר ע"מ שאני צדיק ויש רגלים לדבר שמחשבתו לטובה אבל לא בסתם רשעים בלא אונס [נ"ל] :